

PSIXOLOGNING SHAXSIY KASBIY FAOLIYATI

Akbaraliyeva Asilaxon Tajiddinova*Toshkent amaliy fanlar universiteti**Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi***Lutfullaqayeva Zuxra**zulyajalalova07@icloud.com*Toshkent amaliy fanlar universiteti talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqola psixologning shaxsiy va kasbiy faoliyatiga bag'ishlangan. Unda psixologning muhim shaxsiy sifatleri, kasbiy vazifalari, faoliyatning turli sohalari va psixologning jamiyatdagi roli keng yoritilgan. Maqolada psixolog bo'lish uchun qanday sifatlarga ega bo'lish kerakligi, psixologning qanday muammolar bilan shug'ullanishi va u qanday yordam berishi haqida batafsil ma'lumot berilgan. Shuningdek, maqolada psixologning doimiy ravishda o'zini rivojlantirishi va yangi bilimlarni egallashining ahamiyati ta'kidlangan. Maqola psixologiya sohasidagi talabalar, psixologlar va psixologiyaga qiziqqan barcha kishilar uchun foydali bo'ladi.

Kalit so'zlar: psixolog, shaxsiy sifatlar, kasbiy faoliyat, psixoterapiya, maslahat, jamiyat.

Аннотация: данная статья посвящена личной и профессиональной деятельности психолога. В нем широко освещаются важные личностные качества психолога, профессиональные обязанности, различные сферы деятельности и роль психолога в обществе. В статье подробно рассказывается о том, какими качествами нужно обладать, чтобы стать психологом, с какими проблемами справляется психолог и чем он может помочь. Также в статье подчеркивается важность постоянного саморазвития психолога и приобретения новых знаний. Статья будет полезна студентам-психологам, психологам и всем, кто интересуется психологией.

Ключевые слова: психолог, личностные качества, профессиональная деятельность, психотерапия, консультирование, общество.

Annotation: this article is devoted to the personal and professional activities of a psychologist. It covers a wide range of important personal qualities of a psychologist, professional duties, various areas of activity and the role of a psychologist in society. The article details what qualities you need to have to become a psychologist, what problems the psychologist deals with and how he helps. The article also emphasizes the importance of the psychologist's constant self-development and acquisition of new knowledge. The article will be useful to students in the field of Psychology, psychologists and everyone interested in psychology.

Keywords: psychologist, personal qualities, professional activity, psychotherapy, counseling, society.

KIRISH

Psixologning shaxsiy kasbiy fazilatlar

Psixologning eng muhim sifati bu kasbiy kompetentsiyadir. U kasbiy bilim, ko'nikma, ko'nikma va malakalarni o'z ichiga oladi.

Psixolog har tomonlama o'qitilgan mutaxassis bo'lishi kerak. Shuning uchun uning kasbiy bilimlari nafaqat psixologiya bilimlarini, balki falsafa, tarix, pedagogika, madaniyatshunoslik, huquq, iqtisod, filologiya, sotsiologiya, matematik va informatika, zamonaviy tabiatshunoslik tushunchalari sohasidagi ma'lum bir bilimlarni ham o'z ichiga oladi.

Kasbiy mahorat psixologning amaliy faoliyati muvaffaqiyatini, psixologik bilimlarni o'z vazifalarini bajarishda qo'llash qobiliyatini belgilaydi: aniq harakatlar, texnikalar, psixologik "texnikalar".

Kasbiy ko'nikmalar - bu yaxshi tasdiqlangan, osonlikcha va ishonchli bajariladigan professional harakatlar, bu psixologga ishni samarali bajarishga imkon beradi. Tajriba qancha ko'p bo'lsa, mutaxassis shuncha kasbiy mahoratga ega bo'ladi.

Kasbiy vakolat xususiyatlariga quyidagilar kiradi: bir qator professional imkoniyatlar, professional faoliyat vositalari, texnikasi va texnologiyalarini mukammal egallash. Psixologning kasbiy kompetentsiyasi uning faoliyatining ijodiy xarakterida, innovatsion yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni faol izlashda, shaxsiy tashabbuskorlik va professional muloqotda namoyon bo'ladi. [2]

Shaxsning psixologik portreti deyilganda, uning barcha ruhiy holatlarini, emotsiyalarini, faoliyatlarini va psixik jarayonlarini umumlashtirilgan holda boshqa subyekt tomonidan beriladigan ta'rif asosida tushuniladi. Pedagogning professiogrammasida asosan uning kasbiy va shaxsiy sifatlari umumlashmasi namoyon bo'ladi. Har qanday fan o'rgatilishi mobaynida pedagog tarbiyalanuvchilar dunyoqarashini shakllantiradi, madaniy xulq-atvorini tarbiyalaydi va ularda vatanparvarlik tuyg'usini singdirishga harakat qiladi.

Uzluksiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning ikki muhim ko'rsatkichi –sifat va samaradorlik aynan o'qituvchining salohiyati va kasbiy mahoratiga uzviy aloqadordir. Uning kasbiy talabnomasi (professiogrammasi) kun sayin kuchaymoqda.

Psixologning shaxsiy fazilatlar:

axloqiy barkamollik, ya'ni saxovatpeshalik, mehribonlik, talabchanlik, ma'naviy poklik, qanoatlilik, rostgo'ylik, sadoqatlilik, pokizalik, ziyraklik, andishalilik, vazminlik, sabr-bardoshlilik, muloyimlik va boshqalardir.. O'qituvchi psixologdandan birinchi navbatda quyidagilar talab qilinadi:

1. Jismoniy va aqliy salomatlik.
2. Yuksak axloqiy va insoniy fazilatlar.
3. Kuchli va keng qamrovli bilim.
4. Metodik mukammallik va sayqallangan kasbiy mahorat.
5. Nutq madaniyati, notiqlik san'ati va imlo savodxonligi.
6. Muttasil o'z ustida ishlash va malakasini oshirish va boshqalar

ASOSIY QISM

Muvaffaqiyatli faoliyat uchun zarur bo'lgan fanlarga psixolog tayyorgarligining asosiy talablarini ko'rib chiqamiz.

Psixologiya sohasida mutaxassis:

1. Psixologning kasbiy faoliyatining maqsadlari, metodikasi va usullarini tushunish;
2. Psixologik tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazish vositalarini, usullarini o'zlashtirish;
3. Psixologiya predmetining o'ziga xos xususiyatlarini, uning boshqa fanlar bilan aloqasini tushunish; psixologiyaning asosiy tarmoqlarini va psixologik bilimlarni hayotning turli sohalarida qo'llash imkoniyatlarini bilish;
4. Psixologiya fanining rivojlanish tarixi va zamonaviy muammolarini bilish;
5. Hayvonlar psixikasi evolyutsiyasi qonuniyatlarini, hayvonlar va odamlar psixikasining o'xshashligi va sifat farqini bilish; inson psixikasining filogeniyasi va ontogenezi;
6. Aqliy jarayonlar va holatlarning miya mexanizmlarini tushunish;
7. Inson faoliyati mohiyatini, psixikaning inson hayotidagi vazifasini bilish;
8. Uning motivatsion sohasining shakllanishi va ishlash qonuniyatlarini bilish;
9. Bilish jarayonlarining psixologik qonuniyatlarini bilish (hislar, idrok, xotira, tasavvur, fikrlash, nutq);
10. Diqqat mexanizmlari, hissiy hodisalar, irodaviy tartibga solish jarayonlarini bilish;
11. Shaxsiyat va individuallik tushunchasiga, shaxs tuzilishi va uning rivojlanishining harakatlantiruvchi kuchlariga ega bo'lishi;
12. Odamlarning guruhlardagi muloqoti va o'zaro ta'sirining, guruhlararo munosabatlarning psixologik naqshlarini bilish;
13. Har bir yosh bosqichida insonning aqliy rivojlanish qonuniyatlarini bilish;
14. Ta'lim psixologiyasining asosiy qonunlarini bilish;
15. Ruhiy jarayonlarning me'yori va patologiyalari, holatlari, inson faoliyati, me'yorni tiklash va tiklash usullari va usullarini bilish;
16. Inson mehnat faoliyatining psixologik muammolari haqida tasavvurga ega bo'lish;
17. Psixologning asosiy yo'nalishlari va faoliyatlarini bilish;
18. Psixologik maslahat psixodiagnostika asoslarini bilish;
19. Psixoterapiya asoslarini, psixologning tuzatish va rivojlanish ishlarini bilish;

20. Psixologik ta'lim va psixologiyani o'qitish usullarini o'zlashtirish.

Bundan tashqari, tegishli mutaxassislik doirasida psixolog bir qator chuqur bilim va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak. Ixtisoslashuvning asosiy yo'nalishlariga quyidagilar kiradi:

- 1) umumiy psixologiya,
- 2) shaxs psixologiyasi,
- 3) ijtimoiy psixologiya,
- 4) siyosiy psixologiya,
- 5) boshqaruv psixologiyasi,
- 6) ish psixologiyasi va tashkiliy psixologiya,
- 7) klinik psixologiya,
- 8) psixofiziologiya,
- 9) maxsus psixologiya,
- 10) rivojlanish psixologiyasi va akmeologiya,
- 11) ta'lim psixologiyasi,
- 12) psixologik maslahat,
- 13) ijtimoiy ish psixologiyasi,
- 14) huquqiy psixologiya,
- 15) sport psixologiyasi.

Psixologlarning mutaxassis sifatida kompetentsiyasi va shaxsiyatining rivojlanishi talabalik yillaridan boshlanadi va ko'p yillar davom etadi. N.S.Pryajnikov va E.Yu.Pryajnikova talabalar va allaqachon ishlayotgan mutaxassislarning kuzatuvlari asosida psixologlarning kasbiy rivojlanishining quyidagi bosqichlarini shartli ravishda ajratadilar .

Inson o'zining kimligini anglashga intilishdan, o'z ruhiy dunyosini va o'zgalar ruhiyatini bilish istagi paydo bo'lishdan, tabiat va jamiyat hodisalarini tushunishga ehtiyoj sezishdan, o'tmish, hozirgi zamon, kelajak haqida mulohaza yuritishdan e'tiboran psixologiya fan sifatida rivojlana boshladi.

XULOSA

Psixologning kasbi bugungi kunda juda dolzarb va muhimdir. Jamiyatdagi turli stress va muammolar odamlarni psixologik yordamga muhtoj qilmoqda. Psixolog esa bunday vaziyatda insonga o'z muammolarini engib o'tishga, hayotiga ma'no topishga yordam beradi.

Psixologning shaxsiy va kasbiy sifatleri

Psixolog bo'lish uchun faqat oliy ma'lumot olish kifoya emas. Bu kasb egasida bir qator shaxsiy va kasbiy sifatlar bo'lishi shart:

Empatiya: Boshqa odamlarning hissiyotlarini tushunish va ularga hamdard bo'lish qobiliyati.

Hamdardlik: Boshqa odamlarning muammolariga befarq bo'lmalik va ularga yordam berish istagi.

Sabr-toqat: Psixologik seanslar uzoq vaqt davom etishi mumkin, shuning uchun psixolog sabr-toqatli bo'lishi kerak.

Ob'ektivlik: Har bir insonni uning shaxsiy xususiyatlari bilan qabul qilish qobiliyati.

Sir saqlash: Mijozlarning shaxsiy ma'lumotlarini oshkor qilmaslik.

Doimiy o'zini rivojlantirish: Psixologiya sohasidagi yangiliklardan xabardor bo'lish va o'z bilimlarini doimiy ravishda oshirib borish.

Psixologning kasbiy faoliyati juda keng va turli sohalarni o'z ichiga oladi:

- Individual maslahat: Mijoz bilan yakkama-yakka suhbatlashib, uning muammolarini aniqlash va ularga echim topish.
- Guruh terapiyasi: Bir xil muammolarga duch kelgan odamlar bilan guruh bo'lib ishlash.
- Oilaviy terapiya: Oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilashga qaratilgan terapiya.
- Bolalar va o'smirlar bilan ishlash: Bolalar va o'smirlarda uchraydigan psixologik muammolarni bartaraf etish.
- Ta'lim muassasalarida ishlash: O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ulardagi stressni kamaytirish.
- Korporativ sektorda ishlash: Xodimlarning ish samaradorligini oshirish, jamoada sog'lom muhitni yaratish.

Psixolog jamiyatda muhim rol o'ynaydi. U insonlarga o'zlarini anglab etishga, muammolarini hal qilishga, baxtli va to'laqonli hayot kechirishga yordam beradi. Psixologning ishi nafaqat shaxs, balki butun jamiyat uchun foydalidir.

Psixologik bilimlar juda uzoq o'tmish tarixga ega bo'lsa-da, lekin u fan sifatida falsafadan XIX asrga kelib ajralib chiqdi. Psixologiyani alohida fan sifatida ajralib chiqishga o'sha davrda kishilik jamiyatida yuz berayotgan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy o'zgarishlar sabab bo'ldi, chunki bular ijtimoiy zaruriyatning taqozosi edi. Psixologik holatlarni tadqiq qilish, ya'ni psixika mohiyatini tushunish maqsadida o'sha davrda eksperimental ilmiy psixologik laboratoriyalar vujudga kela boshladi.

Ilk psixologik tadqiqotlar laboratoriyasi nemis olimi V.Vundt tomonidan 1879 yilda Leyptsig universitetida tashkil qilindi. Xuddi shu laboratoriya andozasi boyicha boshqa mamlakatlarda bir qancha mustaqil laboratoriyalar ochildi. XIX asrning oxiri va XX asrning boshlariga kelib psixologiya fani to'g'risidagi ilmiy tushunchalarda keskin o'zgarishlar yuzaga keldi va ularning ta'siri natijasida psixologiyaning tadqiqot ob'ekti sifatida insonga muhitning ta'siri, uning xulq-atvorini o'rganish muammolari tanlab olindi. Shu davrda psixologiya fanining rivojlanishiga ijobiy hissa qo'shgan

psixologiya maktablari vujudga keldi, jumladan Amerika (AQSh) psixologiyasining asosiy yo'nalishlaridan bo'lgan bixeviorizm, Germaniyada geshtaltpsixologiya maktabi, Venada Z.Freydning psixoanalizi va boshqalar. Shu maktablarning hammasi o'zining nuqtai nazariga asoslanib, psixologiya fanining tarkibiy qismlarini o'rganishga harakat qildi.

Psixologik konseptsialarning rang-barangligi sababli va fan-texnikaning rivojlanishi ta'siri bilan psixologiya o'zining tadqiqot ob'ektlariga ega bo'lgan ko'plab sohalarga ajrala boshlandi. Hozirgi davrda psixologiyaning nazariy va amaliy yutuqlari atrof-muhit hamda jamiyatning juda keng qirralariga tatbiq qilinmoqda. Psixologiya fanini muayyan sohalarga bo'lishda aniq, yaqqol faoliyatining psixologik tomoni, insonning jamiyatga nisbatan psixologik munosabati, taraqqiyotining psixologik jabhasi asos qilib olingan.

ADABIYOTLAR

1. Rodnina A.M. Psixologik maslahatning mahorati / Ed. A. A. Badhena, A. M.
2. Rodina. Sankt-Peterburg: Rech, 2007. – 240 b. 2. Shapar V.B. Guruhlar va
3. jamoalarning psixodagnostikasi: o'quv qo'llanma/ V.B. Rostov n/d.: Feniks, 2006.-448 p
4. Boymurodov, N. Amaliy psixologiya. Yangi asr avlodi. (2008).
5. Davletshin, M. Umumiy psixologiya. TDPU. (2002).
6. Abduraxmonov F.R., Abduraxmonova Z.E. Kasb psixologiyasi (o'quv qo'llanma).:-T.:P TTESI., 2017.
7. Jabbor Eshbekovich Usarov. (2017). Formation Competence at Pupils as the Factor of Increase of Education's Efficiency. Theoretical & Applied Science, 53(9), 79-82.
8. Mukhamedov Gafurdjan Isroilovich, & Usarov Djabbar Eshbekovich. (2020). Technologies for the Development of Competencies in Physics in General Secondary Education using Multimedia Resources. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering, 9(3), 2677-2684.
9. Usarov Djabbar Eshkulovich, & Suyarov Kusharbay Tashbaevich. (2020). Developing Pupils' Learning and Research Skills on the Basis of Physical Experiments. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(02), 1337-1346.
10. Maratov Temur Gayrat ugli (2019) Scientific theoretical problems of perfect human category in the psychology. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. 7(8). 16-22.

Internet manbalar

www.pedagog.uz.
www.google.ru
www.edu.uz